

УДК 343.9

В. А. Смирнов*здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
голова Печенізького районного суду Харківської області*

КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДСТАВ ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ ДОПУСТИМИМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Постановка питання. Допустимість доказів у кримінальному процесі є одним із ключових понять, адже має велике значення як у теоретичному, так і в практичному аспекті. Пояснюється це тим, що, з однієї сторони, допустимість доказів у значній мірі впливає на повноту досудового розслідування, встановлення всіх обставин, що мають значення для кримінального провадження, а з іншої – на забезпечення прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, і, як наслідок, постановлення вмотивованого і законного судового рішення. Вказане наочно підтверджується висновком Верховного Суду України, який ще у 2001 році цілком справедливо акцентував увагу на тому, що перевірка доказів на їх допустимість є гарантією забезпечення прав і свобод людини і громадянина в кримінальному процесі та ухвалення законного і справедливого рішення у справі [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам вивчення достатності доказів присвятили свої наукові праці Ю. М. Грошевий, В. М. Іщенко, І. Ю. Кайло, В. В. Коваленко, Р. В. Костенко, П. А. Лупінська, В. О. Малярова, Д. П. Письменний, О. В. Ряшко, Д. Б. Сергєєва, С. М. Стахівський, О. С. Степанов, М. М. Стоянов, В. В. Тютюнник, Л. Д. Удалова, І. Л. Чупрікова та інші вчені. Однак, протягом дії КПК України в практичній площині постійно виникають проблемні питання щодо правореалізації законодавчих приписів в частині допустимості доказів, що свідчить про необхідність удосконалення підстав визнання доказів допустимими.

Формулювання мети статті. Метою цієї статті є визначення доктринальних підходів стосовно класифікації підстав визнання доказів допустимими у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. На законодавчому рівні, зокрема відповідно до положення ч. 1 ст. 86 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), поняття допустимості доказів визначається як їх отримання у порядку, встановленому КПК [2]. З огляду на те, що тлумачення поняття допустимості доказів законодавцем надано в загальному вигляді, при встановленні цієї властивості необхідно керуватися певними критеріями. При цьому, слід брати до уваги той факт, що у доктрині кримінального процесу використовуються різні наукові підходи

до формулювання самої назви цієї категорії. Так, наприклад, поряд із поняттям «критерій» вченими також вживаються такі його варіанти, як «вимоги», «елементи», «умови».

Зокрема, такі відомі правники, як Ю. М. Грошевий, С. М. Стахівський [3, с. 70], І. Ю. Кайло [4, с. 33-38], В. В. Коваленко, Л. Д. Удалова, Д. П. Письменний [5, с. 126] вживають словосполучення «умови допустимості доказів»; В. В. Тютюнник [6, с. 38] – «критерії допустимості доказів»; Р. В. Костенко [7, с. 47] – «правила допустимості доказів»; Ю. С. Левеєв [8, с. 7] – «вимоги допустимості доказів».

Інші науковці використовують зазначені дефініції як синоніми. Так, Н. М. Кіпніс доводить, що допустимість, як властивість доказу, містить у собі 4 критерії (елементи, аспекти): 1) належний суб'єкт, правомочний провадити процесуальні дії, спрямовані на одержання доказів; 2) належне джерело фактичних даних (відомостей, інформації), що складають зміст доказу; 3) належна процесуальна дія, застосована для отримання доказів; 4) належний порядок проведення процесуальної дії (судової або слідчої), що використовується як засіб одержання останніх [9, с. 27].

Якщо розглядати зазначені поняття в етимологічному значенні, то вони тлумачаться наступним чином: а) «умова» означає необхідну обставину, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь [10]; б) «критерій» – підставу для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило [11, с. 349]; в) «вимоги» – норми, правила, яким хто-, що-небудь повинні підлягати; потреби, запити, які хто-, що-небудь має або ставить до когось, чогось [12, с. 434]; г) «елемент» – складову частину чого-небудь [13, с. 473]; д) «правило» – положення, яким передається якась закономірність, стале співвідношення певних явищ [14, с. 502], е) «підстава» – те головне, на чому базується, ґрунтується що-небудь [15, с. 505].

Беручи до уваги приведені визначення, вважаємо, що кожне із них у тій чи іншій мірі можна використати для характеристики допустимості доказів, але найбільш доцільно використовувати саме поняття «критерій», «вимога» та «підстава», які можна вживати як синоніми.

З цього питання В. В. Тютюнник у своєму дисертаційному дослідженні слушно зазначає, що

вчені під час виокремлення критеріїв допустимості доказів іноді плутають поняття, а саме замість критеріїв вживають умови та правила допустимості. З огляду на це, як вважає автор, можна спостерігати зайве дублювання. Наприклад, коли як окремі критерії виділяються отримання доказів з дотриманням процесуальних правил та правильний вибір належного джерела. Адже уявляється, що перший критерій включає другий. Якщо неправильно обрано джерело відомостей (наприклад, не призначена експертиза у випадку її обов'язкового призначення, а отримана тільки довідка спеціаліста), то й доказ буде недопустимим за критерієм «недотримання процесуальних правил» [6, с. 54-55].

Отже, підсумувавши викладене вище, вважаємо, що критерії (вимоги, підстави) допустимості доказів – це головні положення, які визначають можливість використання доказу для встановлення усіх обставин, що мають значення для кримінального провадження, доведення вини конкретної особи у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, та постановлення вмотивованого, законного судового рішення.

Якщо звернутися до міжнародних документів стосовно визначення критеріїв допустимості доказів, можна зробити висновок про те, що в них безпосередньо відсутні конкретні вимоги щодо умов допустимості доказів. Разом з тим, із аналізу окремих конвенційних вимог вбачається, що будь-яка підозра чи обвинувачення, висунуті компетентними органами держави, неодмінно мають ґрунтуватися виключно на допустимих (обґрунтованих) доказах. Так, у нормах ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод встановлено, що кожен має право на справедливий розгляд справи незалежним і безстороннім судом, який повинен установити обґрунтованість будь-якого висунутого проти особи кримінального обвинувачення. На цій основі Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) в рішенні «Яллоґ проти Німеччини» (Jalloh v. Germany) зазначив, що національні суди мають забезпечити обвинуваченому можливість оскаржувати допустимість доказів, заперечувати проти них, а також доводити обставини, які дозволяють вважати докази неприпустимими. Саме такий підхід вказуватиме на справедливість судового розгляду [16]. Відтак, в умовах розвитку змагального кримінального процесу наведена позиція ЄСПЛ має важливе значення та має пронизувати всі законодавчі положення стосовно збирання доказів і доказування усіх обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають обов'язковому доказуванню.

У доктрині кримінального процесу існує декілька підходів для визначення критеріїв допустимості доказів. Так, ще радянські науковці до

умов допустимості доказів відносили: а) відповідність джерела даних певним умовам, зазначеним у законі; б) оформлення цих джерел у вигляді визначених процесуальних форм, передбачених законом [17, с. 159]; в) відомості та можливість перевірки їх походження; г) компетентність та обізнаність осіб, від яких вона виходить і які її збирають; д) дотримання загальних правил доказування; е) дотримання правил збирання даних певного виду, що є гарантією від неповноти та спотворення; є) дотримання правил, що гарантують повноту та точність фіксації інформації, яка зібрана про справу; ж) відмова від включення в інформацію здогадок та припущень [18, с. 231–232].

В свою чергу, на відміну від вищевикладених, Г. М. Резнік зазначав, що єдиним критерієм визнання доказу допустимим є дотримання вимог закону, які висуваються до його процесуальної форми, яка повинна містити в собі джерело, умови та засоби отримання і закріплення відомостей про обставини справи [19, с. 7]. Пізніше М. С. Алексєєв як умови (аспекти) допустимості доказів розглядав: 1) необхідність знання про походження відомостей та можливість їх перевірки; 2) можливість сприйняття їх особою, яка надає ці відомості; 3) дотримання як загальних правил доказування, так і правил збирання та фіксації інформації відповідного виду; 4) дотримання правил, що регламентують відповідну стадію процесу та визначають правомочність особи, що веде провадження по кримінальній справі [20, с. 123–124].

Як вважають П. А. Лупинська та І. В. Тирічев, допустимість доказів охоплює: 1) отримання відомостей з одного з перелічених у законі джерел; 2) одержання доказів з дотриманням процесуальних правил; 3) правильний вибір належного джерела інформації, особливо в умовах, коли закон зобов'язує отримати конкретний вид доказу [21, с. 159, 160].

З поступовим розвитком і вдосконаленням кримінального процесуального законодавства змінювалися й наукові погляди стосовно класифікації критеріїв допустимості доказів.

Так, за час дії КПК 1960 р. Ю. М. Грошевий та С. М. Стахівський дотримувались позиції, що, оцінюючи процесуальне джерело з точки зору допустимості, слідчий, прокурор, суддя або суд повинні з'ясувати низку питань: 1) чи передбачене це процесуальне джерело в КПК; 2) чи не було допущено порушення кримінального процесуального закону у процесі формування цього джерела; 3) у випадку порушень закону при цьому – наскільки вони вплинули на достовірність наявних у джерелі відомостей; 4) чи можливе взагалі використання цього джерела й відомостей, що в ньому містяться, у процесі доказування при встановленні певних порушень процесуального закону у процесі їх одержання [3, с. 66, 67].

Визначаючи поняття допустимості доказів, Г. М. Міньковський, О. О. Ейсман, І. Б. Михайловська виділили такі умови допустимості фактичної інформації, яка збирається у справі: 1) відомість і можливість перевірки її походження; 2) компетентність та поінформованість осіб, від яких вона виходить і які її збирають; 3) дотримання загальних правил доказування; 4) дотримання правил збору даних певного виду, що дають можливість уникнути неповноти й спотворень доказу; 5) дотримання правил, що гарантують повноту і точність фіксації зібраної інформації; 6) відмова від включення в неї здогадок, припущень [22, с. 231–232]. На наш погляд, наведені умови з дещо видозміненим формулюванням подібні вищевказаним.

Дещо іншим підхід запропонували В. М. Іщенко та В. О. Малярова, які зазначили, що допустимість доказів обумовлюється, насамперед, їхньою надійністю. Зазначене полягає у знанні джерела походження інформації, можливості її перевірки й спростування. На їх погляд, до критеріїв допустимості слід віднести: 1) належний суб'єкт, правомочний провадити процесуальні дії, спрямовані на формування доказів; 2) надійність фактичних даних, що складають зміст доказу; 3) дотримання вимог процесуальної форми при формуванні відповідного виду доказів; 4) етичність тактичних прийомів, які використовуються для одержання доказів [23, с. 90; 24, с. 120]. В свою чергу, Ю. Є. Левеєв запропонував включати до умов допустимості доказів дотримання моральних норм, якщо відступ від них здатний заподіяти особі шкоду, що не сполучна з призначенням кримінального судочинства [8, с. 4]. Натомість, на наше переконання, закріплення такої умови на законодавчому рівні здебільшого буде носити декларативний характер. Пояснити це можна тим, що визначити відповідні моральні норми, внаслідок порушення яких доказ визнаватиметься недопустимим, не можливо.

З наукової позиції М. Є. Кравченко, допустимість доказів слід характеризувати чотирма правилами, запропонованими в науці кримінального процесу: 1) належний суб'єкт отримання доказів; 2) належне джерело і процесуальна форма доказів; 3) належний спосіб отримання доказів; 4) належний порядок проведення способів отримання доказів [25, с. 144–145].

Аналогічні критерії пропонуються й іншими вченими. Так, П. В. Жовтан наголошує, що допустимість як властивість доказу має чотири критерії: 1) належний суб'єкт, правомочний провадити процесуальні дії, спрямовані на одержання доказів; 2) належне джерело фактичних даних (відомостей, інформації), що складають зміст доказу; 3) належна процесуальна дія, застосована для одержання доказів; 4) належний порядок прове-

дення процесуальної дії, яка використовується як засіб одержання доказів [26, с. 138].

Характеризуючи значення та умови допустимості доказів у кримінальному процесі, О. В. Ряшко називає такі вимоги допустимості доказів, як: 1) наявність належного джерела доказів; 2) наявність належного суб'єкта доказування; 3) наявність належного засобу доказування; 4) наявність законної процесуальної форми збирання доказів; 5) законна процедура отримання доказів [27, с. 131–132]. При цьому, на наш погляд, таку умову, як наявність законної процесуальної форми збирання доказів, у порівнянні з іншими, можна зіставити як ціле та окреме.

Т. В. Лукашкіна та М. М. Стоянов до умов допустимості доказів відносять: 1) отримання доказів суб'єктами, які уповноважені на це законодавством; 2) одержання доказів з належного джерела; 3) дотримання належної процедури отримання, збирання доказів та фіксація відповідно до чинного кримінально-процесуального законодавства [28, с. 252].

Досліджуючи питання належності та допустимості доказів у контексті КПК України 1960 р., О. С. Степанов пропонує наступні критерії допустимості доказів: 1) отримання їх в порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством України; 2) отримання їх компетентною посадовою особою, правомочною проводити у конкретній справі процесуальні дії; 3) отримання доказів із джерел, зазначених у ч. 2 ст. 65 КПК України; 4) дотримання всіх умов закону при фіксації проведення і результатів слідчої дії; 5) інформація повинна містити не здогадки і припущення, а фактичні дані: відомості про факти й обставини, що підлягають доказуванню у конкретній кримінальній справі [29, с. 8].

На наш погляд, найбільш розширене уявлення щодо класифікації критеріїв допустимості доказів запропонував В. В. Тютюнником. Зокрема, у своєму дисертаційному дослідженні «Інститут допустимості доказів як гарантія ухвалення законного та обґрунтованого вироку суду», до останніх, на думку науковця, слід відносити: 1) дотримання під час збирання (закріплення), перевірки та оцінки фактичних даних вимог кримінального процесуального законодавства (законність); 2) дотримання під час кримінального провадження прав та свобод учасників кримінального провадження; 3) відповідність доказів вимогам науковості (науковість); 4) здатність фактичних даних прямо чи непрямо підтверджувати існування чи відсутність обставин, що мають значення для кримінального провадження (належність); 5) відповідність змісту фактичних даних меті встановлення обставин, на доведення яких вони надаються (цілеспрямованість); 6) урахування моменту (часу) прийняття рішення про визнання доказу

недопустимим (своєчасність); 7) значущість доказу для кримінального провадження в цілому (його вплив на справедливість кримінального провадження) (значущість); 8) можливість перевірки фактичних даних, що надаються (перевіреність). Але головним критерієм визнання доказів допустимими автор вбачає суворе дотримання під час збирання (закріплення) та перевірки доказів вимог кримінального процесуального законодавства (законність). Зазначений критерій, на його переконання, охоплює такі складові, як: відповідність закону процедури збирання доказів; застосування до кожного учасника кримінального провадження належної правової процедури; дотримання засад кримінального провадження, загальних умов досудового розслідування, судового розгляду; дотримання процедури проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; збирання доказів особою, що має на це право чи повноваження; отримання доказів із визначених законом джерел із застосуванням передбачених законом засобів фіксації ходу та результатів проведених процесуальних дій тощо [6, с. 57-58]. Не можемо погодитися з такою авторською точною зору в тій частині, що доказ має відповідати вимогам науковості (науковість). Адже у кожного правника є своя особиста точка зору з того чи іншого питання, яка часом може навіть діаметрально протилежно відрізнятись.

Слід погодитися з науковою позицією І. Ю. Кайла про те, що варіативність окремих наукових підходів залежить лише від бачення автора щодо змістовного наповнення вказаних умов допустимості доказів. Жоден із існуючих сьогодні підходів не містить вичерпного переліку умов допустимості доказів. Цей факт слід розцінювати не як недолік роботи науковців, а скоріше як особливість досліджуваного явища, адже дуже складно вичерпно передбачити всі гіпотетично можливі відхилення від установленої кримінальним процесуальним законом процедури збирання доказової інформації [4, с. 37].

Дослідження наукових позицій щодо критеріїв допустимості доказів свідчить про те, що досить часто ними виокремлюється такий критерій, як «правило про плоди отруйного дерева». Зазначене поняття походить із англосаксонської правової системи і означає, що доказ, який є похідним від доказу, визнаного недопустимим, також є недопустимим. Разом з цим, позиція іншої групи науковців полягає в тому, що це правило є не критерієм допустимості доказів, а являє собою теоретичну конструкцію, що застосовується на практиці в якості наслідку визнання одного із доказів недопустимим, причому недопустимість «подальших» доказів є тільки наслідком визнання вихідного доказу недопустимим [30, с. 84]. Вважаємо, що з такою позицією можна погодитися, оскільки дійсно

в такому випадку визнання похідного доказу недопустимим є наслідком недопустимості первісного доказу. Натомість, обов'язково має прослідкуватись взаємозв'язок між цими доказами.

Висновки. Резюмуючи дослідження, слід констатувати, що більшість науковців виокремлюють такі критерії допустимості доказів, як: 1) належне кримінальне процесуальне джерело доказів; 2) належний суб'єкт збирання доказів; 3) належний процесуальний порядок збирання (отримання) доказів.

З метою ефективної реалізації завдань кримінального провадження існує нагальна необхідність розроблення уніфікованих критеріїв, яким повинні відповідати докази, зібрані сторонами кримінального провадження. На нашу думку, вони повинні бути сформульовані наступним чином: 1) дотримання вимог кримінального процесуального законодавства під час отримання та фіксації доказів; 2) отримання доказів належним суб'єктом; 3) дотримання визначеної форми процесуальних джерел доказів (ч. 2 ст. 84 КПК України). Вважаємо, що саме такі критерії доцільно застосовувати під час вирішення питання допустимості доказів, наданих сторонами кримінального провадження.

Література

1. Рішення Конституційного суду України від 20.10.2001 № 12-рп/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Грошевий Ю.М., Стахівський С.М. Докази і доказування у кримінальному процесі: наук.-практ. посіб. Київ: КНТ: Вид. Фурса С. Я., 2006. 272 с.
4. Кайло І.Ю. Допустимість доказів у кримінальному процесі України: дис. кандидата юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016. 208 с.
5. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред.: В. В. Коваленко, Л. Д. Удалова, Д. П. Письменний. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 544 с.
6. Тютюник В.В. Інститут допустимості доказів як гарантія ухвалення законного та обґрунтованого вироку суду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2016. 220 с.
7. Костенко Р.В. Оценка уголовно-процессуальных доказательств: моногр. М.: Юрлитинформ, 2010. 152 с.
8. Левеев Ю.Е. Правовые и нравственно-этические аспекты доказывания в досудебном производстве уголовного процесса России: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Рос. тамож. акад. Люберцы, 2012. 29 с.
9. Кипнис Н.М. Допустимость доказательств в уголовном судопроизводстве: моногр. М.: Юристъ, 1995. 128 с.
10. Словник української мови в 11 томах: за заг. ред. І. Білодіда. Т. 10.: уклад. А.А. Бурячок, В.М. Білоноженко, А. П. Білоштан та ін. К.: Наукова думка, 1979. 752 с.
11. Словник української мови в 11 томах: за заг. ред. І. Білодіда. Т. 4.: уклад. А. А. Бурячок, В. М. Білоноженко, А. П. Білоштан та ін. К.: Наукова думка, 1973. 746 с.

12. Словник української мови в 11 томах : за заг. ред. І. Білодіда. Т.1.: уклад. А. П. Білоштан, А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, В. П. Градова, П. П. Доценко, І. О. Кільчевський, А. В. Лагутіна, С. П. Пригожий, Л. К. Рак. К.: Наукова думка, 1970. 718 с.

13. Словник української мови в 11 томах : за заг. ред. І. Білодіда. Т.2.: уклад. А. П. Білоштан, М. Ф. Бойко, В. П. Градова, Г. М. Колесник, О. П. Петровська, Л. А. Юрчук. К.: Наукова думка, 1971. 726 с.

14. Словник української мови в 11 томах : за заг. ред. І. Білодіда. Т.7. : уклад. О. Є. Марцинківська, Л. О. Родніна, В. М. Русанівський, Н. І. Швидка. К.: Наукова думка, 1976. 725 с.

15. Словник української мови в 11 томах : за заг. ред. І. Білодіда. Т.6.: уклад. А. П. Білоштан, В. П. Градова, Г. Н. Демчик, Г. Г. Дідківська, та інші. К.: Наукова думка, 1975. 740 с.

16. Case of Jalloh v. Germany (Application no. 54810/00): Judgment European Court of Human Rights on 11 July 2006. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76307>.

17. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса: в 2 т. М.: Наука, 1968. Т. 1: Основные положения науки советского уголовного процесса. 470 с.

18. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Белкин Р.С., Винберг А.И., Дорохов В.Я., Карнеева Л.М., и др.; Редкол.: Жогин Н.В. (Отв. ред.), Миньковский Г.М., Ратинов А.Р., Танасевич В.Г., Эйсман А.А. 2-е изд., испр. и доп. М.: Юрид. лит., 1973. 736 с.

19. Резник Г. М. Внутреннее убеждение при оценке доказательств. М.: Юрид. лит., 1977. 120 с.

20. Алексеев Н. С., Лукашевич В. З. Доказательства в уголовном процессе. Общие вопросы учения о доказательствах. Советский уголовный процесс: учеб. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1989. Гл. 6. С. 122–147.

21. Уголовный процесс: учебник / под ред.: П.А. Лупинской, И.В. Тыричева. М.: Манускрипт, 1992. 594 с.

22. Некрасов С.В. Юридическая сила доказательств в уголовном судопроизводстве. М.: Издательство «Экзамен», 2004. 128 с.

23. Іщенко В.М. Принцип допустимості і достатності засобів кримінально-процесуального доказування. *Право України*. 2003. № 7. С. 90–92.

24. Малярова В.О. Належність та допустимість доказів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 38. Том 2. С. 119–121.

25. Кравченко М.Е. Допустимість вещественных доказательств в уголовном процессе: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Краснодар, 2017. 188 с.

26. Жовтан П.В. Допустимість доказів. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Одеса : Юридична література, 2013. С. 137–142.

27. Ряшко О.В. Значення та умови допустимості доказів у кримінальному процесі. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Одеса : Юридична література, 2013. С. 128–133.

28. Кримінально-процесуальне право України: Підручник / За заг. ред. Ю. П. Аленіна. Харків :ТОВ «Одісей», 2009. 816 с.

29. Степанов О.С. Належність та допустимість доказів у кримінальному процесі України: автореф. дис. наук. канд. юрид. наук. К., 2007. 40 с.

30. Сергеева Д. Б. Допустимість доказів в теорії та КПК 2012 року. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 3. С. 80–87.

Анотація

Смирнов В. А. Класифікація підстав визнання доказів допустимими у кримінальному провадженні. – Стаття.

Стаття присвячена визначенню класифікаційних критеріїв, за якими можливо розподілити підстави визнання доказів допустимими у кримінальному провадженні. Наведено доктринальні позиції щодо класифікації підстав визнання доказів допустимими. Надано авторське бачення поняття «критерії допустимості доказів». Відзначено, що закріплення на законодавчому рівні такого критерію допустимості доказів як дотримання моральних норм (пропонується деякими вченими) здебільшого буде носити декларативний характер, оскільки визначити відповідні моральні норми, внаслідок порушення яких доказ визнаватиметься недопустимим, не можливо. Також піддано критиці наукова позиція стосовно того, що доказ має відповідати вимогам науковця, адже у кожного правника є своя особиста точка зору з того чи іншого питання, яка часом може бути навіть діаметрально протилежною. З'ясовано, що більшість науковців виокремлюють такі критерії допустимості доказів, як: 1) належне кримінальне процесуальне джерело доказів; 2) належний суб'єкт збирання доказів; 3) належний процесуальний порядок збирання (отримання) доказів.

Ключові слова: докази, допустимість доказів, критерії допустимості доказів, належний суб'єкт.

Аннотация

Смирнов В. А. Классификация оснований признания доказательств допустимыми в уголовном производстве. – Статья.

Статья посвящена определению классификационных критериев, по которым можно распределить основания признания доказательств допустимыми в уголовном производстве. Приведены доктринальные позиции касательно классификации оснований признания доказательств допустимыми. Предоставлено авторское видение понятия «критерии допустимости доказательств». Отмечено, что закрепление на законодательном уровне такого критерия допустимости доказательств как соблюдение моральных норм (предлагается некоторыми учеными) в большинстве случаев будет носить декларативный характер, поскольку определить соответствующие моральные нормы, вследствие нарушения которых доказательство будет признаваться недопустимым, невозможно. Также подвергнута критике научная позиция относительно того, что доказательство должно отвечать требованиям научности (научность), ведь у каждого ученого есть своя личная точка зрения по тому или иному вопросу, которая порой может быть даже диаметрально противоположной. Выяснено, что большинство ученых выделяют следующие критерии допустимости доказательств, как: 1) надлежащий уголовно-процессуальный источник доказательств; 2) надлежащий субъект собирания доказательств; 3) надлежащий процессуальный порядок сбора (получения) доказательств.

Ключевые слова: доказательства, допустимость доказательств, критерии допустимости доказательств, принадлежащий субъект.

Summary

Smirnov V. A. Classification of the bases of recognition of proofs admissible in criminal proceedings. – Article.

The article is devoted to the definition of classification criteria, according to which it is possible to distribute

the grounds for recognizing evidence as admissible in criminal proceedings. Doctrinal positions on the classification of grounds for recognition of evidence as admissible are given. The author's vision of the concept of "criteria of admissibility of evidence" is given. It is noted that enshrining at the legislative level such a criterion of admissibility of evidence as compliance with moral norms (proposed by some scholars) will be mostly declarative, as it is impossible to determine the relevant moral norms, as a result of their violation the evidence will be declared inadmissible. The scientific position

that proof must meet the requirements of scientificity is also criticized, because each lawyer has his own personal point of view on a particular issue, which can sometimes be even diametrically opposed. It was found that most scholars identify such criteria for the admissibility of evidence as: 1) the appropriate criminal procedural source of evidence; 2) the appropriate entity of taking of evidence; 3) proper procedure for taking (receiving) of evidence.

Key words: evidence, admissibility of evidence, criteria of admissibility of evidence, appropriate entity.